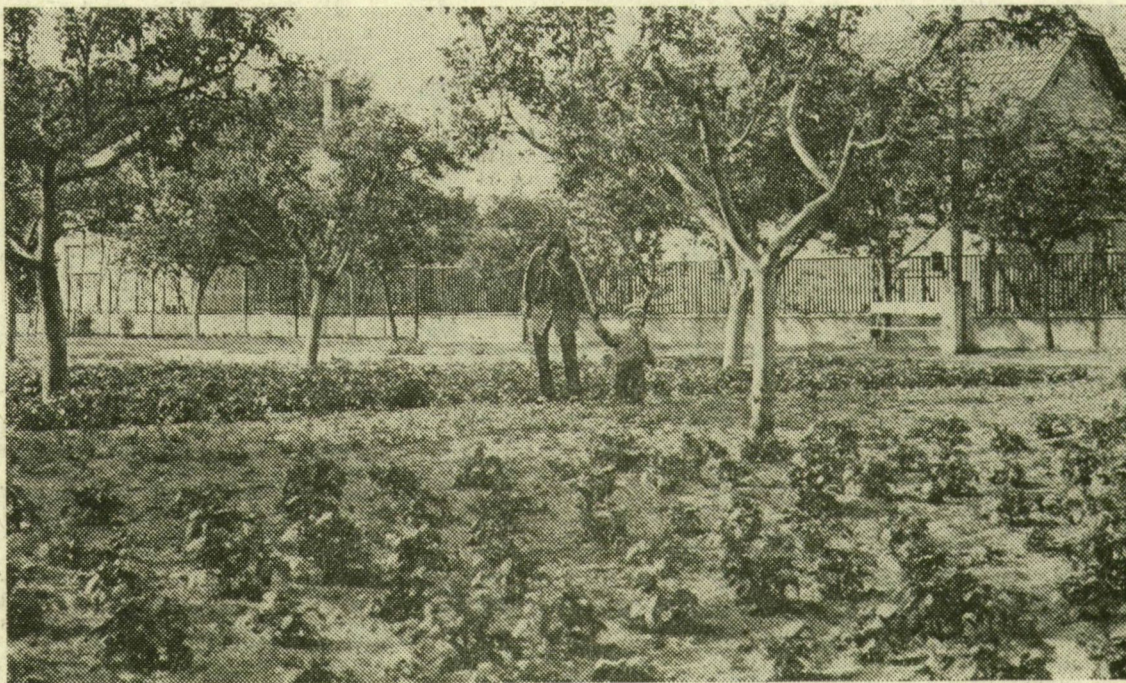

Ópusztaszeri tudósítások

A Nemzeti Történeti Emlékparkról mindenki másképp vélekedik. A közember azt mondja: nagy vívmánya a szocialista hazának; a régész szerint: jövőnek üzenő kincseket rejt a földje; a kocsmáros sávával: Szent István-i aranybánya; a pap elnéző mosolya után: a szobori búcsúk csalogatták oda a népet; az arra lakó úgy tartja: miatta ugrottak meg a tanyáarak; a népfrontosnak tömjénezett győzelem; a tanácselnököknek: állandó és folyamatos fejkavarás (mert hogy másoknak is élni kellene); a családot unottan követő ifjúnak: meleg és hangosított unalom; a szerelmes diáknak: életre szóló tábori emlék; az ópusztaszeri embernek pedig követelőződésre okot adó lehetőség. Mert ha a szoborhoz pár facsemetének tudtak fűzni jó vízü kutat, akkor a falunak is kell, hogy legyen. És ha oda ki tudott pakolni az áfész tisztességgel, akkor a hétköznapi faluban miért ne tehetné ugyanezt. És így tovább lehetne sorolni az észrevételeket. Gera József tanácsstítkár inkább az örömeinek kér helyét:

— Mi sokat köszönhetünk az emlékparknak. Mostanra például tájba illő buszmegállókat építünk és kiaszfaltozzuk a tanácsháza előtti autófördulót, hogy ne poroljon és ne legyen sáros. Néhány cselédházra vevő az emlékpark. Állandó munkát, biztos kereseti lehetőséget kínál a falunak. Az sem bebecsülendő, hogy akik ide jönnek, elviszik a mi hírünket is.

Mozi a dohányzáritóban

Jó ideig a falu csak a nevét adta az országos hírnévhez, de nem tudta tartani a lépést. Jöcskán eliramodott mellőle a nemzeti emlékpark, meg a szociális otthon is. A születése pillanatától vézna községnek nem volt elég ereje a fölzárkózáshoz. Könyörögtek, kalapoltak ők iskoláért, rendes kútert, s hiábavaló igyekvéssel moziért, normális ifjúsági házért, de valahogy mindig hátramaradtak. A falu távolesett még a saját központjától is. A tanácsháza ugyanis a falu és az emlékpark közé ékelődik. Erre található még a rendőrség és az orvosi rendelő. A tényleges falu kicsit odébb, a betonutak alkotta csücsökben eresztették a gyökereit. Oda épültek a házak, az óvoda, a bolt és a vízmű közelében. A tanácsstítkár szerint most már tömörül a község és pár éve jó szelet fognak. Mély kútra, emeletes iskolára már a közös kalapból adtak az ópusztaszerieknek. Az utóbbi három évet ki-mondottan a gyarapodás évének nevezte a tanácsstítkár. Sőt még portákat is oszthattak, a faluban otthon teremtani igyekvők öröme. Tavaly átvitték a vizet a szegedi út bal oldalán levő házhelyekhez, és mivel a villany ott van, nem sokára megkezdődhet az építkezés. Teljesült a falubeliek kívánsága: haladhatnak Kistelek irányába. (A Kis-Tisza ártere és a rét miatt Baks felé nagyon drága lenne a területfoglalás.) Nemcsak a portajelöléskor érvényesült az emberek óhaja, mert a régi temetőt toldották meg és ravatalozót is építettek rája. Mindezt a tanács pénzéből.

A falu, hogy megpezdülljön az élete, portát ajánlott a letelepedni vágyó iparosoknak. Szentesi, szegedi mesteremberek fogtak az építkezéshez. Az Emese-ligetet viszont társadalmi munkások tették rendbe és a fenyeveserdőben is föllelhetők a közért tenni akaró kéz cselekedeteinek nyomai. Váradi József iskolaigazgató, a pedagógusok és a diákok segédletével alkalmi tornapályát épített, mivel az új iskolához nem készült. A régi iskolából tanuló-étkeztetőt és ideiglenes művelő-

dési házat alakítanak, hogy az ópusztaszeri gyerekek se legyenek mostohábbak a többinél. Ma minden falusi portán csapról eresztik a vizet és a tanyákon is ég a villany. A földmérők 5 ezer 952 hektáros területre tűzték ki a községi birtok határait. Kistelekkel Karakács- és Erzsébettelep-nél húzódik a mezsgye, Pusztaszer-től, Bakstól Kis-Zer választja el. Ellenkező oldalon Balástyával és Dóccal Pitricsom és Hantháza a szomszéd.

A többség még tanyán él. A statisztika kétharmados arányt igazolt. Ha a kastélyban tartózkodó magatehetetleneket is beleszámoljuk, 2 ezer 400-an vállalhatják otthonuknak a községet. A tanácsháza 310 gondozottat soroltak az állandó lakosok közé, de egyszer több, másszor kevesebb a megyei szociális otthon lakóinak száma. Az intézmény munkát is ajánl. Negyvenen-ötvenen dolgoznak a betegek körül. Naponta kétszáznál többen ingáznak a falu és más munkahely között. Az erdőgazdaságban és az áfész-nél is találunk munkát az ópusztaszeriek, de a legtöbben a község egyetlen gazdaságában, az Árpád vezér Termelőszövetkezetben dolgoznak. Szébb napokon ezer emberre is terítették a szövetkezetben, de mostanában nem nagyon szoktak dárídózni. A téész éppen hogy vegetál, nem bír megbirkózni a bajával. Gyengék a földjei, szét-szórtak a parcellái, és az emberek se pendülnek mindenkor a kívánt húron. Mégis a szövetkezet tesz legtöbbet a faluért. Az egyik dohányzáritót ifjúsági klubnak alakították. Benne vetítetnek filmet, s itt tartják az ünnepi rendezvényeket. Amikor még „kiskiszkolás” volt a falu, alkalmas hely híján, a majorbéli dohányfűstös betonlyukban oktatásokat is tartottak. Ezenkívül a téész helyiségében öltöznek a futballisták és a szövetkezet koscsja viszi a csapatot a rőszkei, csengelei rangadókra. Nagy a reménykedés a futballisták körében, hogy ősztől már saját épületükben húzhatják magukra a mezt.

Élet a majorban

(Elmondja Varga Istvánné, a cselédházak legfiatalabb asszonya.)

...Szegedről hoztak anyukámék ide a majorba. Kősa Sándoréknál vagyok már 14 éve. Ők most a kastélyban dolgoznak mind a ketten. Apukám fél műszakos, mert le van százalékolya. Úgy bánnak velem, mint az édes lányukkal, mert nekik nem lehetett családjuk. Nagy lakodalmunk volt, hogy mindenki el volt hűlve, itt tartottuk a kismajorban. Egy napon volt mindket-tőnké. Megajánlották apukáék, hogy válasszunk: adnak 80 ezer forintot, és vájunk neki dárídó nélkül az életnek, vagy csinálunk mindent, ahogy szokták. Nem akartuk, hogy megszólás érje a ház elejét, de jó is volt,

hogy így választottunk, nemcsak a sok ajándék miatt...

...ez a ház itt úgy lett a miénk, hogy anyuka testvére be-ment Kistelekre, a nagymama pedig az övébe. De szegény meghalt, és ez is a nevén volt, meg ahová Bárkai Lászlóék költöztek, az is. A nagymama ezt az édes-anyjától örökölte, mert egyes lány volt. En úgy hallottam, hogy ezt a házat még a nagymama anyja kapta a gróftól, de nem vagyok benne biztos, régen volt az nagyon. Annyi igaz, hogy apukáék négyen vannak testvérek és most, hogy eltemettük szegény nagymamát, elosztzkodtak a házuken Mi is fizetünk, azért is van bent a férjem, hogy ott bent az irodában a jogász majd

elintézi, hogy a nevünkre kerüljön...

...mennyit ráköltöttünk már, nem is tudom hirtelen, a nyáron majd kívülről is rendbe hozzuk... Volt úgy, hogy Sándor-falván veszünk házat, meg is egyeztünk, hétfőre ígértük a foglalót, mikor bevittük, már mások megelőztek bennünket. Aztán úgy gondoltuk, jól megleszünk itt. Nem is szívesen mennék el innen. En nagyon szerettem mindig a majorban, olyan kedvesek az emberek. Azon egy kicsit, gondolom, meglepődtek, hogy ilyen fiatalon férjhez mentem, de az Ormándi Roza néni is 16 éves volt, és most már 73 éves, és milyen jól megvannak...

...én is a tsz-ben dolgozom, onnan kapom a gyes-t, amikor már Szilvika szabatosztára lett vissza akartam menni, de az orvos nem javasolta. Októberre várjuk a második babát, és azt mondta, jobb lesz, ha itthon maradok, mert eléggé veszélyeztetett vagyok. Nagyon nem bánom, mert dolog, az mindig akad. Most is félbe vagyok a takarítással, a szobát éppen befejeztem. Letöröltem a bútorokat, fölmostam a linóleumot. Ez a konyha olyan mindenes, itt tartjuk a hűtőt, hogy kéznél legyen minden, itt a gáz, van olajkályhánk, meg minden, ami szükséges. A tévéállványt is ide tettük, mert kis tévénk van, és azt vihetjük ide is, oda is...

...egyszer, még lánykoromban, amikor még Sőregi Zsuzsannának hívtak, én is szerepeltem a tévében. Kint voltunk a nagy dombon, és onnan mutattak, a keresztanyám látta is. Sokan voltunk, és minket, lányokat vették le közelről... Különben nem szerettem kijárni a szoborhoz, olyan itthon ülő fajta voltam, én nem tudom, mi az a diszkó. A férjemmel is a munkában ismerkedtünk meg. Nem titok ez, elmondom, ahogy akkor a fűrészüzemben dolgoztam, sablonokat rajzoltunk a sarokhoz, és akkor ők odajöttek, mert rakódó a téészben, és a barátjának a felesége révén megkért, hogy segítsek neki. Nem sokat teketóriáztunk, én 15 éves voltam, egy éven belül elintéztünk mindent. Alighogy megesküdtünk, Pistát elvitték katonának, akkor anyósomék odavettek magukhoz, hogy ne legyek egyedül...

...arra azért vigyáztunk, Szilvike úgy született, hogy senki ne mondhasson ránk semmit. Most már harmadik éves, és nagyon aranyos. Mindenki szereti, még akkor is, ha ő a negyedik lányunka a családban. Anyósomék három fiának mind lánya született eddig, és most bennünk van a bízodalom, hátha az ötödik fiú lesz. Szokták is mondani Istvánnak, még megmenetheti a becsületet... ők különben bent laktak a faluban, a Csongrádi úton, és Vargáéknak hívják őket...

...építeni ide, a majorba csak tyúk- meg disznóólat lehet, úgy tudom, ezek a házak ki vannak szanálva, és a múzeum megvesz belőlük egy párat mutatósba, hogy a külföldiek lássák: ilyenben éltek az ópusztaszeri majorban. Még mindig sokan laknak

itt. Ha jól gondolom, száznál több család. Általában idősek. Aki elmegy innen, annak még pénz is jár, 100 ezer forintos kölcsön, mert elköltözik. Mi most már végleg maradunk, spórolunk, hogy meglegyen mind-nünk, két hold föld jár a téész-

től, gabona megvan, csirkét tartunk, a kertből kijön a zöldség. Ha rendben lesznek a papirok, kifizetjük a házat, mondta a férjem, veszünk kocsit, és augusztus 20-án fölmegyünk Pestre, szétnézünk egy kicsit máshol is...

Mai honkeresők

Somogyvári Péter gondolt egy merészet, elment Pitricsomba a szabadságáért. Keresztet tett a gyári munkára, vett tanyát a homoktenger közepén, és belefogott a gazdálkodásba. Nézték is sandán-hunyorogva az arravalók: mire megy a zenész a Némethék tanyájával.

Valóban, Somogyvári Péter városból kirajzott kisteleki munkás annyit tudott a földről, hogy azon járunk. Amikor teherautóra pakolta a családot, és kiköltözött a jóléte, meg is hőkent a falu. Többen szájalommal figyelték a bérházból menekülőket, s beszélték is lépten-nyomon, rossz-szó zongoristájához. Sajnálta, hogy mihez kezdenek majd ott az isten háta mögött két kisgyerekekkel. Pitricsom kiesik mindentől, elkerüli a busz, kilométerekre a bolt, az orvos, de még egy kocma sincs a közelében. Azonkívül komoly ember Kistelekről nem menekül Ópusztaszerre.

Évekkel később nyomára lel-tünk a vándorcsaládnak. A gazda a karakástelepi Biczők Istvánnal éppen a pesti piacra indult. Elűjságotla, hogy jól vannak, a hét végére fölugranak a Mátrába a gyerekekkel. Ilyenkor gyönyörűek a hegyek.

Visszakanyarodunk a múlthoz: — Az az igazság, keveselltem a keresetem. Ha jól alakultak a dolgok a kábelban, összejezt havonta, a prémiummal együtt 4 ezer 200 forint. Leültünk és kiszámoltuk, ebből a pénzből, meg a feleségem óvónői fizetéséből mikorra is rakosgathatjuk össze a családházra való. Olyan távoli időt jósoltak a számok, hogy inkább nekimentünk a pusztának, a dolgozabb, mostohább életnek.

— Megérte?

— Mindent megtermelünk, amire szükségünk van, azonkívül a gyerekeknek megfizethetetlen a levegő, s remélhetőleg, bele is szoknak egy kicsit a munkába.

— Erre a célra megtette volna a hétvégi kert is...

— Biztosan, csak hogy nekünk élni is kell valahogy. Nem akarunk lemaradni a többitől. Beállítottunk néhány anyakocát, az idén is fölnevelünk pár száz csirkét, szűrünk pár hektó bort, és remélhetőleg, a zöldségből még a piacra is jut. A munkára nem panaszkodhatok éppen, találok mindkét markomra. Jó párszor láthattam a napfelkeltét, napnyugtát, és hírül se tartom olyan elragadóknak, mint a festők eccsetelik, költők énekelik.

Meglepő ilyesmi a lírai lélel-ekkel megáldott zenésztől, aki nem is olyan régen még a Massachussetts lágy dallamaival andalított a párokat a kisteleki presszó-

ban. Szokták mondani az ilyen emberekre — akiket kiskorukban megfertőztek a zenei hangzások, életük végéig betegek a muzsikának. Igaz ez?

A pitricsomi gazdálkodó válasz helyett jobban odalép a gázra, és a karalábéval, krumplival megrakott kis teherautó morogva meglódul. Sikeres előzés után mondja:

— Megvan még a működési engedélyem, eljárak Félégyházára, Dócsra, meg lakodalmakba játszani. A zenével nem tudok föltagyni, zongoráztam akkor is, mikor anyagbeszerző voltam a téészben, s mikor a kisteleki kábelban dolgoztam, akkor azért nyomkodtam a billentyűket, hogy legyen mivel kiegészíteni a család kasszá, most meg azért, hogy legyen valami fixem. Bár-mennyire is szép élet a paraszti-élet, nagyon sok benne a bukta-tó. Most is muszáj lesz pörre mennem a baksi téésszel, mert becsapott a palántával.

A társ is bólint, majd eltérelődik a beszéd. Az „átkos” kisteleki presszó sarkában, amely végül is a faluhoz láncolta a városi fiatallembert, kávéra, sörre várva, illik megkérdezni, hová tartozó-nak vallja magát. Kicsit körül-ményes a felelet:

— Hát, ugye, Ópusztaszeren, az 589-es tanyában lakunk. Ibi meg a gyerekek Kistelekre Trabanttal járnak minden reggel. Diana és Dominik kitűnő tanuló-k, részt vesznek az iskolai munkában. A feleségem az óvodában dolgozik, viszont a nagymamáék sokszor nálunk alszának, kint a tanyán. Azonkívül elvállaltam Ópusztaszeren a hétvégi postásságot, és ha ledöcögöm az autóval az ötven kilométeres tanyai körzetet, beadom az újságokat meg a táviratokat a 26 támponton, határozottan meg tudom különböztetni Hantházát Karakásteleptől, Kis-Zert Pitricsomtól. Ezek után nehéz a válasz, hogy hová is tartozunk mi tulajdonképpen. Mentünk a megélhetés és a jobblet után, és nekünk Ópusztaszer adott erre alkalmat.

A zenész-postás-gazda egyszer még a Délmagyarországot is kisértette, lapunk az ő fénykép-felvételével adta hírül: átadták a kisteleki úttörőotthont. Ugyanis szabad idejében Somogyvári Péter szenvedélyes fotós. Ezek után már azon se lepődnek meg, ha egyszer csak kiderülne a szabadság pitricsomi bajnokáról, hogy éjnek idején makramét kö-töget a búcsúsoknak és fába vé-segeti a honalapító Árpád apánk arcát...

MAJOROS TIBOR